

**ЮХНОВСЬКИЙ
Ігор Рафаїлович** —
академік НАН України,
радник Президії НАН України,
почесний директор Інституту
фізики конденсованих систем
НАН України

НАУКА МАЄ ВРЯТУВАТИ УКРАЇНУ

Шановний Борисе Євгеновичу!

Шановна Президіє! Вельмишановне товариство!

Зараз я працюю радником Президії НАН України. З того часу, як я покинув Верховну Раду та Інститут національної пам'яті й повернувся до науки, мені вдалося розв'язати кілька важливих задач з теоретичної фізики. Я зробив опис процесу виникнення краплі рідини при стисканні газу і бульбашки газу, яка утворюється, якщо рідина розширюється; описав, як у всіх цих процесах відповідним чином змінюються їхні характеристики, змінюється рівняння Ван-дер-Ваальса — рівняння стану. Разом з тим я сьогодні займаюся проблемою Конституції України, оскільки вважаю, що Україна має починатися знову, а отже, повинна мати нову Конституцію. Хотів би просити вас дати мені можливість доповісти про цю роботу перед Президією НАН України, адже це надзвичайно важливе і нагальне питання. Крім того, я займаюся проблемою сміття. Ви всі знаєте, як гостро ця проблема стоїть сьогодні у нашому місті Львові, як серйозно воно потерпає від цього. Згідно з другим принципом термодинаміки, енергію не можна перетворити на корисну роботу, уникнувши при цьому відходів. Отже, ця проблема є дуже небезпечною для людства загалом.

Однак сьогодні я хотів би коротко сказати про той стан, в якому зараз опинилася держава Україна. За радянських часів економіка України була частиною планової економіки Радянського Союзу, і все якось більш-менш злагоджено працювало, оскільки система була замкнена. Як тільки після розпаду СРСР система розкрилася, виявилось, що українська продукція не є конкурентоспроможною, насамперед з точки зору якості виробництва. І за всі роки, що минули, ми дуже мало зробили для того, щоб змінити ситуацію на краще. Зараз ми фактично досягли дна, від якого треба відштовхнутися і покласти новий початок. Що може нас врятувати? За що нам хапатися? Я вважаю, що наш порятунок пов'язаний з двома напрямками — сільське господарство й харчова промисловість та наука.

Що стосується першого напрямку, то землеробство на території України існувало споконвіку, починаючи з трипільської культури в IV–III тисячоліттях до нашої ери. Латиною орна земля називалася *rus*, що співзвучно з назвою нашої землі — Русі, на якій здавна жили землероби. Наше сільське господарство може давати продукцію з дуже високою біологічною цінністю, яка буде широко затребуваною у світі.

Тепер хочу зупинитися на проблемах науки. Шановне панство, доки з боку державної влади не буде довіри до української науки і необхідності, затребуваності в її допомозі, держава не зможе нормально існувати. У людини є дві характеристики — мудрість і знання. Мудрість споконвіку існувала в різних людських формаціях, знання набуваються завдяки постійному надходженню нової інформації, подібно до того, як до рослин надходить сонячне світло і вони засвоюють та перетворюють його в процесі фотосинтезу. Мушу визнати, що мене вкрай дивує поведінка влади та її ставлення до нашого сьогоднішнього зібрання. Я пам'ятаю радянські часи, коли перший секретар ЦК Компартії, глава Уряду і голова Верховної Ради були присутні на Загальних зборах Академії наук. І я не можу зрозуміти, як це заступник глави Адміністрації Президента, особа з перших десятків у державі, відчитавши звернення Президента, встає і йде собі додому. Це недопустимо. Проте, з іншого боку, наша поведінка якоюсь мірою сприяє цьому. Ось, скажімо, ми відкрили наше сьогоднішнє урочисте засідання, але відкрили його без гімну держави. А державний гімн має лунати на засіданнях академічної спільноти...

Я належу до Ініціативної групи «Першого грудня», і нещодавно ми мали зустріч з Президентом України. Кожен з нас говорив відверто, говорив про те, що вважав найважливішим. Не все було однаково позитивно сприйнято шановним паном Президентом, але це цілком природно, адже ми всі люди, а в людей мають бути різні погляди, врешті, й ми самі можемо в чомусь помилятися. Так от, ми звернули увагу пана Президента на недопустимий факт масового відтоку з України молодих спеціалістів. Ці молоді люди мають знання і йдуть за кор-

дон, тому що там на них чекають, тому що там вони є затребуваними, тому що всі без винятку провідні держави світу приділяють надзвичайно велику увагу науці. Наука може врятувати і Україну. І я, і мої колеги неодноразово говорили про те, що наукову молодь необхідно втримувати в Україні. По-перше, молодим людям слід дати нормальну зарплату, щоб вони могли самі вижити й забезпечити свою родину. По-друге, їм потрібні помешкання. Президент відгукнувся на ці пропозиції. Того ж дня він разом з Борисом Євгеновичем Патонем говорив про створення відповідних фондів для молодих учених і сказав нам таке: «В Академії є незайняті території і пусті приміщення, ви можете використати все це для будівництва житла для молодих учених». Я спитав Президента, чи можна розповісти про це всім керівникам академічних установ, чи можна їм сказати, що вони мають право запрошувати приватні організації для будівництва житла для молодих учених? Він відповів: «Так, можете».

Шановні друзі! Я хочу сказати, що Україна є дуже давньою країною. У різні часи по нашій території пройшли найрізноманітніші народи та численні завойовники — кімерійці, скіфи, сармати, гуни, авари, варяги, поляки, росіяни, угорці, румуни. І врешті-решт у 1991 р. ми вперше здобули незалежну державу. Ми стали нацією. Проте є велика різниця між народом і нацією. Народ може бажати і говорити що завгодно. Нація — це дисциплінована система, яка органічно розуміє необхідність впорядкування, необхідність підкорюватися закону, необхідність урядової субординації, тобто поважання керівника. Я хотів би, щоб Академія наук була застрільником, який показує всій нації, як потрібно поводитися.

Я народився і навчався у Польській державі, потім на Волинь прийшли перші «совети», далі була німецька окупація, потім знову радянський період, тепер я живу в незалежній Україні. І маю визнати, що найкраще мені живеться саме у своїй незалежній державі. Дуже хотів би, щоб усі ми стали патріотами України. Хтось скаже, що йому, мовляв, уже запізно. Ні, пізно ніколи не буває! Я хотів би, щоб тут за-

вжди розвивався прапор України, щоб він не був десь у кутку захований, а стояв за плечима у президента Академії. Я хотів би, щоб тут звучав державний гімн і лунала українська мова.

На початку виступу я казав, що українське зерно має найбільшу біологічну цінність, воно росте на цій неймовірно плодючій землі, на якій ми живемо і яка, я впевнений, дасть нам мож-

ливість знову піднятися. Я хотів би звернутися до всіх присутніх і попросити: починайте говорити на роботі українською мовою, бо ми, науковці, маємо бути прикладом для всіх інших. Учені є «мозком» держави, її найрозумнішими людьми, до яких дослухається решта. Тому почніть говорити українською, спробуйте це.

Дякую за увагу!